

Sygn. akt II CNP 52/17

POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 2 marca 2018 r.,

skargi [...] Spółdzielni Mieszkaniowej w Ż.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 29 czerwca 2015 r., sygn. akt IV Ca [...], wydanego
w sprawie z powództwa [...] Spółdzielni Mieszkaniowej w Ż.
przeciwko W.Ł., P.Ł. i B.Ł.

o zapłatę,

1. odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania;

**2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego W.Ł.
kwotę 665 (sześćset sześćdziesiąt pięć) zł, tytułem kosztów
postępowania ze skargi o stwierdzenie niezgodności
prawomocnego orzeczenia z prawem.**

UZASADNIENIE

Strona powodowa [...] Spółdzielnia Mieszkaniowa w Ż. domagała się zasądzenia solidarnie od pozwanych W.Ł., P.Ł. i B.Ł. kwoty 4 148,42 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu. Na powyższą kwotę składała się kwota 3 966,33 zł z tytułu zaległości w opłatach za zużycie wody w lokalu mieszkalnym zajmowanym przez pozwanych za okres od 1 stycznia 2012 r. do 30 września 2012 r., a pozostała kwota 182,09 zł, to skapitalizowane odsetki. W toku procesu w zakresie kwoty 336,24 zł strona powodowa cofnęła powództwo za rzeczeniem się roszczenia, w związku z jej wpłaceniem przez pozwanych w okresie objętym pozwem.

Wyrokiem z dnia 24 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w Ż. umorzył postępowanie w zakresie kwoty 336,24 zł, zasądzając od pozwanych solidarne na rzecz strony powodowej kwotę 2 478,11 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 428,31 zł tytułem kosztów procesu, zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

W uzasadnieniu ustalił, iż w zajmowanym przez pozwanych lokalu mieszkalnym znajdującym się w zasobach mieszkaniowych powodowej Spółdzielni jest 5 wodomierzy, które zdaniem Spółdzielni powinny zostać wymienione, bądź zalegalizowane ponownie po 5 latach eksploatacji, który to termin upłynął w grudniu 2011 r. Pozwani nie wyrazili zgody na wymianę wodomierzy, w związku z czym strona pozwana rozpoczęła na podstawie § 4 ust. 4 regulaminu rozliczania wody zimnej i ciepłej oraz odprowadzania ścieków przyjętego uchwałą rady nadzorczej z 25 listopada 2011 r., naliczanie opłat ryczałtowych za każdą osobę zameldowaną w lokalu według stawek określonych uchwałą rady nadzorczej z 8 czerwca 2004 r. W budynku, w którym jest położony lokal mieszkalny pozwanych, znajduje się 80 lokali, przy czym w okresie objętym sporem, nieopomiarowany był jedynie lokal zajmowany przez pozwanych. W roku 2012 r. koszt zużytej w tym budynku wody wyniósł 69 647,23 zł, przy czym zużycie w lokalach opomiarowanych wyniosło 65 894,77 zł. W ocenie Sądu pierwszej

instancji górna granica odpowiedzialności pozwanych odpowiada różnicy pomiędzy tymi kwotami, czyli 3752,46 zł. Jednak z uwagi na to, że powyższe rozliczenie dotyczy całego roku 2012 r., natomiast pozew odnosi się do pierwszych 9 miesięcy tego roku, różnica za ten okres wynosi 2 814,35 zł, która została pomniejszona o wpłaty dokonane przez pozwanych, czyli o kwotę 336,24 zł, co dało kwotę 2 478,11 zł.

W częściowym uwzględnieniu apelacji pozwanych, Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 29 czerwca 2015 r. obniżył zasądzoną na rzecz strony powodowej kwotę roszczenia głównego do kwoty 563,76 zł oraz kwotę kosztów procesu do kwoty 30 zł. Apelacja strony powodowej została w części odrzucona, a w pozostałym zakresie oddalona.

Orzekając reformatoryjnie Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, iż żądana przez stronę powodową od pozwanych kwota za zużycie wody odpowiada kwocie 440 zł miesięcznie. Tymczasem w całym bloku, w którym znajduje się lokal pozwanych należność za wodę w 2012 r. wyniosła 69 647,23 zł, a zatem dzieląc na 80 mieszkań daje to kwotę 72,55 zł od jednego lokalu, co oznacza, że koszt zużycia wody w lokalu pozwanych przekraczałby średnią stawkę aż sześciokrotnie. Taka dysproporcja zdaniem Sądu Okręgowego daje podstawę do oceny roszczenia strony powodowej pod kątem nadużycia prawa (art. 5 k.c.). Wyliczona przez Sąd Rejonowy należność również znacznie przekracza średnie zużycie, bo wynosi ok. 312 zł miesięcznie. Mając na względzie okoliczność, iż wysokość ryczałtu za wodę w lokalach nieopomiarowanych powinna być wyższa niż średnie zużycie wody w poszczególnych lokalach opomiarowanych i ryczałt ten powinien pełnić funkcję dyscyplinującą i dopingującą mieszkańców do korzystania z legalnie działających wodomierzy w celu sprawiedliwego i uczciwego rozliczenia wspólnych należności, Sąd drugiej instancji uznał za właściwą kwotę 100 zł miesięcznie za zużycie wody w lokalu pozwanych. W konsekwencji należność za sporny okres wynosi 900 zł, a po odliczeniu wpłaconej przez pozwanych kwoty 336,24 zł należało zasądzić od nich na rzecz strony powodowej kwotę 563,76 zł.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, strona powodowa domaga się stwierdzenia niezgodności z prawem

wyroku Sądu Okręgowego P. w zakresie, w jakim nastąpiło obniżenie zasądzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Ż. należności głównej i zasądzonych kosztów procesu oraz w zakresie oddalającym powództwo o zasądzenie ustawowych odsetek od kwoty 2 478,11 zł od dnia 17 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty, a także w zakresie, w jakim została oddalona apelacja strony powodowej i rozstrzygnięto o kosztach postępowania odwoławczego.

Zarzuciła naruszenie: prawa materialnego, tj. art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (dalej: „u.s.m.”) przez przyjęcie, iż pozwani mają obowiązek opłacania miesięcznie - w okresie objętym pozwem - jedynie należności ryczałtowej za dostawę zimnej wody i odprowadzanie ścieków, a pominięcie obowiązku opłacania należności za dostawę energii cieplnej do podgrzania wody oraz wszystkich pozostałych (niekwestionowanych przez pozwanych ani co do zasady, ani co do wysokości) składników kosztów związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości w częściach przypadających na ich lokal, eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni; art. 4 ust. 4¹ pkt 1 oraz art. 6 ust. 1 u.s.m. przez przyjęcie, że strona powodowa ma obowiązek pokrywania z własnych środków, czyli ze środków pozostałych członków spółdzielni (z wyłączeniem pozwanych) różnicy pomiędzy wskazaniem wodomierza budynkowego, a sumą wskazań wodomierzy w lokalach opomiarowanych; art. 5 k.c. przez przyjęcie, że istnieje zasada współżycia społecznego, uzasadniająca przerzucenie z pozwanych na powoda obowiązku finansowania w okresie objętym pozwem całości kosztów dostawy energii cieplnej do podgrzewania wody oraz wszystkich pozostałych składników kosztów związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości w częściach przypadających na ich lokal i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni, za wyjątkiem ryczałtowej opłaty za dostawę wody zimnej w kwocie 100 zł miesięcznie, a także poprzez niewskazanie zasady współżycia społecznego, która uchyla leżący po stronie pozwanych obowiązek uiszczania należności za wodę zimną powyżej 100 zł miesięcznie oraz pozwala uznać za nadużycie prawa podmiotowego dochodzenie przez powoda pozostałych należności objętych pozwem, jak również spowodowanie, że zamiast pozwanych, to pozostali mieszkańcy i członkowie powodowej Spółdzielni zmuszeni

będą do pokrycia kosztów zużycia wody wynikającego z różnicy pomiędzy wskazaniem wodomierza budynkowego, a sumą wskazań wodomierzy w lokalach opomiarowanych; prawa procesowego, tj. art. 213 § 2 k.p.c., przez jego niezastosowanie i pominięcie, że w zakresie innych niż należności za dostawę wody, pozwani dokonali częściowego uznania powództwa potwierdzając istnienie roszczenia powoda i jednocześnie przyznając wszystkie okoliczności faktyczne przedstawione w pozwie i dalszych pismach procesowych powoda, a dotyczących kosztów związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości w częściach przypadających na ich lokal, eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni; art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c., wskutek wydania wyroku jedynie w zakresie spornej części roszczenia pozwu, tj. należności za wodę zimną, z całkowitym pominięciem pozostałej części roszczenia powoda, dotyczącego innych składników opłat eksploatacyjnych niż ryczałtowa opłata za wodę zimną; art. 322 § 1 k.p.c. przez zasądzenie przez sąd „odpowiedniej sumy” według własnego uznania w sprawie, w której przedmiotem nie jest rozpoznanie roszczenia wskazanego w tym przepisie; art. 386 § 4 k.p.c. przez zignorowanie faktu, że sąd pierwszej instancji powinien orzekać co do całości istoty sprawy, tj. całości roszczenia powoda, a dokonał rozważań odnośnie spornej części roszczenia powoda, tj. należności za wodę, a pominął całkowicie rozstrzygnięcie w zakresie dotyczącym niekwestionowanych przez pozwanych kosztów związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości w częściach przypadających na ich lokal, eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jej celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.).

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne

z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Tylko w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Treść orzeczenia jak wspomniano wyżej zależy również od wyników wykładni, które mogą być różne, w zależności od jej przedmiotu, i przyjętych metod. W związku z tym, może istnieć wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy cechuje subiektywizm. (zob. uzasadnienia do wyroków Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r. I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, z dnia 31 marca 2006 r. IV CNP 25/05, OSNC, nr 1, poz. 17, z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06 nie publ., z dnia 13 maja 2009 r. IV CNP 122/08, nie publ., z dnia 3 czerwca 2009 r. IV CNP 116/08 nie publ.).

Celem wstępnej selekcji w odniesieniu do tego rodzaju środka, przewidzianej w art. 424⁹ k.p.c., jest wyeliminowanie skarg oczywiście bezzasadnych, które bez konieczności wnikliwej analizy prawnej powinny być oddalone. Oczywiście bezzasadność skargi, jako kryterium dozwolonego wyłączenia zachodzi, gdy powołane podstawy skargi już przy pierwszej ocenie pokazują, że faktycznie nie ma możliwości ich uwzględnienia, ponieważ nie miały miejsca, albo nie mogły mieć wpływu na kształt orzeczenia. Nie ma zatem potrzeby prowadzenia szerokiej analizy prawnej i dokonywania pogłębionego badania trafności zaskarżonego orzeczenia, w odniesieniu do zastosowania prawa i jego wykładni. Ocena zasadności skargi polega na antycypowaniu niejako roli sądu, który orzekałby co do istoty sprawy z powództwa skarżącego o wynagrodzenie szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CNP 57/14, nie publ.).

W sytuacji, gdy z bezpośredniego oglądu sprawy wynika, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia byłaby oddalona, trzeba przyjąć, że jest ona oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 424⁹ k.p.c.

(zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2014 r., I BP 10/13, nie publ.).

Wniesiona przez powoda skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest oczywiście bezzasadna. W pierwszej kolejności należy podnieść, że w znacznej części zarzuty skargi nie przystają do podstawy faktycznej powództwa w sprawie, której dotyczy skarga oraz do wyznaczonej zarzutami apelacyjnymi strony powodowej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia wyroku Sądu Okręgowego w P.. Skarga na niezgodność z prawem prawomocnego wyroku nie może być środkiem zmierzającym do naprawy błędów i zaniechań skarżącej strony, które zostały popełnione na etapie środka odwoławczego od wyroku Sądu pierwszej instancji.

Jak wynika z pozwu i załączonych dokumentów, roszczenie strony powodowej obejmowało różnicę pomiędzy kwotą naliczonych przez Spółdzielnię opłat eksploatacyjnych za lokal zajmowany przez pozwanych w okresie styczeń-wrzesień 2012 r., tj. kwotą 7 554,33 zł, a kwotą uregulowaną przez pozwanych, tj. 3 588 zł. Różnica wyniosła 3 966,33 zł, do której doliczono skapitalizowane odsetki od tej różnicy według stanu na dzień wniesienia pozwu (k. 10). Pozwani w okresie objętym pozwem wpłacili dodatkowo kwotę 336,24 zł na poczet kosztów zużycia wody, którą strona powodowa traktowała jako nadpłatę, po czym w tym zakresie cofnęła powództwo za zrzeczeniem się roszczenia (k. 31, 337). W konsekwencji strona powodowa nie dochodziła zapłaty całości opłat eksploatacyjnych, co czyni w tym zakresie zarzuty skargi za oczywiście bezzasadne. Z przedstawionych przez stronę powodową przed Sądem pierwszej instancji zestawień wynikało, że za zużycie wody zimnej oraz wody ciepłej, strona powodowa naliczyła pozwanym za sporny okres kwotę 4 124,93 zł (k. 81 i n.), która jest wyższa od wskazanej w pozwie 3 966, 33 zł, o prawie 160 zł.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd pierwszej instancji ustalił, że różnica kosztów zużycia wody w budynku, w którym znajduje się lokal zajmowany przez pozwanych w okresie objętym pozwem pomiędzy wskazaniem wodomierza dla całego budynku (obejmującego 80 lokali), a sumą wskazań wodomierzy z 79 opomiarowanych lokali (czyli z wyłączeniem nieopomiarowanego lokalu

pozwanych) wyniosła 2 814,35 zł, którą obniżył o wpłaty dokonywane przez pozwanych na poczet kosztów zużycia wody, czyli o kwotę 336,24 zł. Składając apelację strona powodowa jakkolwiek wskazała, że zaskarża wyrok Sądu pierwszej instancji w całości (co spowodowało jej odrzucenie w zakresie, w jakim uwzględniono powództwo), jednak w zarzutach w zakresie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia zakwestionowała tylko ustalenie, że pozwani nie byli wzywani do zapłaty przed wniesieniem pozwu, natomiast w zakresie podstawy prawnej wyroku zarzuciła naruszenie prawa materialnego tj. art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 k.c. i art. 4 ust. 1 i 6² u.s.m., przez przyjęcie, że opłata ryczałtowa za wodę stanowiąca składnik czynszu nie powinna być przez pozwanych uiszczana bez wezwania, lecz dopiero po dokonaniu rozliczenia mediów. W istocie więc, strona powodowa sformułowała w apelacji zarzuty podważające rozstrzygnięcie odnośnie do oddalenia powództwa w zakresie skapitalizowanych odsetek ustawowych (czyli 182,09 zł), czego potwierdzeniem jest też uzasadnienie apelacji (k. 363 i n.). Nie sformułowała natomiast zarzutów skierowanych przeciwko podstawie faktycznej, jak i prawnej rozstrzygnięcia w zakresie oddalającym powództwo ponad zasądzoną kwotę 2 478,11 zł. Jeśli oddalona część powództwa dotyczy należności za wodę ciepłą (strona powodowa w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wskazuje, że uwzględnienie powództwa przez Sąd pierwszej instancji dotyczyło kosztów zużycia wody zimnej i ścieków - por. zarzut I.1 skargi), to Sąd drugiej instancji przy braku zarzutów skierowanych przeciwko podstawie faktycznej rozstrzygnięcia nie był w tej materii uprawniony do działania z urzędu. Okoliczność ta miała istotne znaczenie, bowiem w uchwale składu siedmiu sędziów - zasada prawna - z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. W konsekwencji w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy w P. oddalił apelację strony powodowej od wyroku Sądu Rejonowego w Ż. oddalającym powództwo o zapłatę za wodę ciepłą, podniesione w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego w P. zarzuty są oczywiście bezzasadne, bowiem zważywszy na zakres jej zarzutów

apelacyjnych, Sąd drugiej instancji nie był uprawniony do podejmowania działań z urzędu.

Natomiast, jeśli chodzi o rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji w odniesieniu do wysokości roszczenia strony powodowej w zakresie kosztów zużycia wody zimnej i ścieki, przy uwzględnieniu art. 5 k.c., co doprowadziło do ustalenia wysokości tej należności na poziomie 100 zł miesięcznie w spornym okresie, to w świetle przedstawionych przez Sąd Okręgowy pisemnych motywów, czyni również i w tym zakresie skargę strony powodowej za oczywiście bezzasadną. Stosowanie art. 5 k.c. ma charakter ocenny, a związku z tym tylko wówczas, gdy sąd nadużył zakresu dyskrejonalnej władzy, zarzut oparty na tym przepisie może odnieść zamierzony skutek prawny. Zważywszy na okoliczności faktyczne tej sprawy, brak jest podstaw do przyjęcia, iż doszło do oczywistego naruszenia art. 5 k.c. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, iż kwota wyliczona przez Sąd pierwszej instancji jako ryczałtowe zużycie wody zimnej w lokalu pozwanych przekroczyła cztero i półkrotnie średnie zużycie w lokalach opomiarowanych znajdujących się w tym budynku (69,50 zł/312 zł). Kwota 312 zł nie przystawała też do wskazanych przez stronę powodową naliczeń za zużycie wody zimnej (k. 81 i n.), które kształtują się w przedziale od 200,40 zł do 276 zł miesięcznie. Nadto, strona powodowa w sprawie, której dotyczy skarga nie wyjaśniła rozbieżności pomiędzy wskazaną w pozwie kwotą 3 966,33 zł, a wynikającą z przedstawionych przez nią naliczeń (k. 81 i n.), w zakresie kwoty prawie 160 zł. Sąd Okręgowy przywołał też w uzasadnieniu inną sprawę dotyczącą zużycia wody w lokalu pozostającym w zasobach powodowej Spółdzielni, a znajdującym się w innym budynku. Był to również jedyny lokal nieopomiarowany i średnie miesięczne zużycie wody wyniosło 460,58 zł.

Zgodnie z art. 424¹⁰ k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w granicach zaskarżenia i w granicach podstaw. Strona powodowa nie sformułowała zarzutów dotyczących rozstrzygnięcia odnośnie do skapitalizowanych odsetek od należności głównej, co oznacza, że Sąd Najwyższy nie może rozstrzygać w tej materii, pomimo zaskarżenia wyroku Sądu drugiej instancji także w części oddalającej apelację strony powodowej.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁹ k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.

O kosztach postępowania skargowego orzeczono na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 424¹² k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., art. 122 § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c. (zob. też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 1989 r., III CZP 12/89, nie publ.). Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 5 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie Dz. U. 2015, poz. 1800, ze zm. w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. 2016, poz. 1668).